

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. lapkričio 17 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Egidijos Tamošiūnienės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės V. K. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. sausio 11 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės V. K. ieškinį atsakovui A. K. (A. K.) dėl tėvystės nuginklėjimo

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių tėvystės nuginklėjimo pagrindus (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 3.150 straipsnio 1 dalis), taip pat kreipimosi į teismą dėl tėvystės (motinystės) nuginklėjimo ieškiniu senaties terminą ([CK 3.152 straipsnio](#) 1 dalis), aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė 2021 m. birželio 4 d. teismui pateiktui ieškiniu prašė teismo nustatyti, kad atsakovas nėra ieškovės tėvas, ir pripažinti negaliojančiais Vilniaus miesto civilinės metrikacijos skyriaus gimimo įrašo Nr. 2896 grafąje „Duomenys apie tėvą“ įrašytus duomenis, kad ieškovės tėvas yra atsakovas A. K.
3. Ieškovė nurodė, kad jos tėvai A. K. ir R. K. (*duomenys neskelbtini*) sudarė santuoką, ši Vilniaus miesto 2-ojo apylinkės teismo 2003 m. gruodžio 24 d. sprendimu buvo nutraukta, patvirtinant sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių, kurioje ieškovės, gimusių (*duomenys neskelbtini*), gyvenamoji vieta nustatyta kartu su motina, iš atsakovo prieistas išlaikymas ieškovei, nustatyta atsakovo su ieškove bendravimo tvarka. Ieškovės teigimu, nors atsakovas yra ieškovės biologinis tėvas, tačiau su atsakovu ji nuo 2011 metų nepalaiko jokių ryšių, nebendrauja, nematė jo daugiau kaip dešimt metų, atsakovas neteikė ieškovei išlaikymo, nesirūpino jos poreikiais, būtinai, nesveikino su gimtadieniais, nedalyvavo ieškovės gyvenime ir neįgyvendino tėvo teisių ir pareigų. Ieškovė nuo 2008 metų kartu su motina gyvena Italijos Respublikoje. Ieškovės motina (*duomenys neskelbtini*) Italijoje sudarė santuoką su (*duomenys neskelbtini*), jų santuoka buvo įraukta į apskaitą (*duomenys neskelbtini*). Tą pačią dieną su atsakovu sutikimu ieškovės pavarde „K.“ buvo pakeista į motinos pavardę „K.“. Ieškovę sieja šeiminių ryšių su motina bei jos suutuokiniu ir šio šeima. Ieškovė Italijoje lanko mokyklą, puikiai kalba italų kalba, ten yra susiformavę ieškovės socialiniai ryšiai. Dėl to, kad ieškovė su Lietuva ir atsakovu nepalaiko jokių ryšių, atsakovas 2017 m. balandžio 24 d. sutiko, kad ieškovės pavarde „K.“ būtų pakeista į motinos suutuokinio pavardę „D. B.“. Ieškovės socialinės tėvystės santykiai susiklostė būtent su motinos suutuokiniu, šį ieškovė laiko savo tėvu, nes jis ieškove augino nuo 6 metų, aktyviai ir visapusiškai įgyvendino tėvo vaidmenį ilgą laikotarpį. Ieškovės teigimu, tėvystės nuginklėjimo instituto paskirtis yra ne tik vadinamosios biologinės tiesos konstatavimas, todėl kiekvieno atveju vaiko santykis su tėvu, biologiniu tėvu ir jų požiūris vienas į kitą yra vertinamas individualiai. Dėl šios priežasties yra pagrindas nuglūdyti tėvystę ir nustatyti, kad atsakovas nėra ieškovės tėvas.
4. Atsakovas nepateikė atsiliepimo į ieškinį, tačiau 2021 m. liepos 8 d. pateikė teismui el. laišką, kuriame nurodė, kad su ieškiniu sutinka.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2021 m. spalio 11 d. sprendimu ieškinį atmetė.
6. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad bylos nagrinėjimo metu nebuvo ginčijama atsakovo biologinė tėvystė, atsakovas bylos nagrinėjimo metu neginčijo ieškinyje nurodytų aplinkybių, palaikė ieškimo reikalavimus, neprašė skirti DNR ekspertizės tėvytei nuglūdyti, tokių reikalavimų nereiškė ir pati ieškovė. Ieškovė byloje neįrodinėjo aplinkybės, kad atsakovas nėra jos biologinis tėvas, taip pat neįrodinėjo aplinkybės, jog atsakovas negali būti jos biologinis tėvas. Priešingai, ji laiko jį biologiniu savo tėvu, bendravo su juo iki 2011 metų, tačiau pagal [CK 3.150 straipsnio](#) 1 dalį nuglūdyti tėvystę leidžiama tik įrodžius, kad asmuo negali būti vaiko tėvas.
7. Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad ieškovė įrodinėjo socialinę tėvystę, susiklosčiusius tėvystės santykius su motinos suutuokiniu, kurį laiko savo tėvu, o biologinė tėvystė praradusi aktualumą, svarbesnis tapo prisirišimas ir jausmai motinos suutuokiniui. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, ieškovė, būdama pilnametė, gali pripažinti savo socialinę tėvystę F. D. B., puoselėti gražius santykius su juo, tačiau [CK 3.150 straipsnyje](#) nenustatyta pagrindo ginčyti biologinę tėvystę, remiantis tarp pilnametės vaiko ir motinos suutuokinio susiklosčiusiais socialiniais tėvystės santykiais.
8. Pirmosios instancijos teismas, sprendžiamas senaties termino klausimą, nurodė, kad ieškovė nepasiskė dėl vienerių metų ieškimo senaties termino tėvytei nuglūdyti, tačiau iš ieškimo turinio ir byloje pateiktų rašytinių įrodymų (bendravimo su atsakovu iki 2011 metų, ieškovės pavarės keitimo liudijimo ir atsakovo notarinio sutikimo dėl ieškovės pavarės pakeitimo į D. B.) nustatė, kad šis terminas akivaizdžiai praleistas, nes ieškovė visą laiką žinojo apie atsakovo biologinę tėvystę ir neginčijo jos nuo pilnametystės per vienerių metų terminą.
9. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2022 m. sausio 11 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. lapkričio 10 d. sprendimą.
10. Apeliacinės instancijos teismas, sprendžiamas ieškimo senaties termino klausimą, nustatė, kad ieškovė su ieškiniu dėl tėvystės nuginklėjimo į teismą kreipėsi 2021 m. birželio 4 d., ji atsakovo tėvystę pripažįsta, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad ieškovė ieškimo senaties terminą praleido, nes ji visą laiką žinojo apie atsakovo biologinę tėvystę ir jos neginčijo per vienerių metų terminą nuo savo pilnametystės momento.
11. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas priimtas ištyrus ir įvertinus byloje esančius rašytinius įrodymus, ieškovė neįrodinėjo aplinkybės, jog atsakovas nėra jos biologinis tėvas, taip pat neįrodinėjo aplinkybės, jog atsakovas negali būti jos biologinis tėvas, o pagal [CK 3.150 straipsnio](#) 1 dalį nuglūdyti tėvystę leidžiama tik įrodžius, kad asmuo negali būti vaiko tėvas.
12. Priešingai, nagrinėjama atveju ieškovė pripažino, kad atsakovas yra jos biologinis tėvas. Atsakovas bylos nagrinėjimo metu taip pat neginčijo ieškinyje nurodytų aplinkybių, palaikė ieškimo reikalavimus, neprašė skirti DNR ekspertizės tėvytei nuglūdyti. Tokių reikalavimų nereiškė ir pati ieškovė. Dėl to apeliacinės instancijos teismas padarėta išvada, kad ieškovės argumentai dėl biologinės tėvystės neaktualumo ir susiklosčiusių socialinės tėvystės santykių su F. D. B. nėra pagrindas nuglūdyti atsakovo biologinę tėvystę, nes šie duomenys yra teisingi.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai

13. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. sausio 11 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 13.1. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, sprenddami tėvystės nuginklėjimo klausimą pilnametėms asmenims, nenustatė ir nevertino esančių atsakovo ir ieškovės ryšių, neatsižvelgė į jų nebuvimą, todėl netinkamai aiškino ir taikė [CK 3.150 straipsnio](#) nuostatas bei neatskleidė bylos esmės. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje yra išskirta, kad tėvystė neapsiriboja vien tik biologinės tėvystės konstatavimu, teisinės tėvystės samprata yra plėgiamoji ir socialinė tėvystė. Bylą nagrinėjant teismai nevertino pačios biologinės tėvystės instituto reikšmės, kad vaikai svarbesnis emocinis ryšys su asmeniu, kurį jis laiko tėvu, nei kraujo ryšys. Teismai neįvertino, kad atsakovas su ieškove nepalaiko jokių ryšių, jie visiškai nebendrauja, nepažįsta vienas kitą, nėra matę vienas kitą daugiau kaip penkio metai, atsakovas neteikė ieškovei išlaikymo, nesirūpino ja, jos poreikiais, užimtumu, būtinai, laimėjimu, sveikata, ugdymu, dukters neaugino, nesveikino per gimtadienius, kitas šventes, nedalyvavo vaiko gyvenime ir neįgyvendino tėvo vaidmens. Ieškovė nelaiko atsakovo tėvu, o atsakovas jos – savo dukterimi ir neketina atkurti tarpusavio ryšio. Pažymėtina, kad atsakovas nuo pat bylos nagrinėjimo pradžios sutiko su ieškimo reikalavimais.
  - 13.2. Bylą nagrinėjant teismai, sprenddami tėvystės nuginklėjimo klausimą pilnametėms asmenims, netinkamai aiškino ir taikė ieškimo senaties taikymo nuostatas ir, sprendžiam dėl ieškimo senaties taikymo, neatsižvelgė į tai, kad ieškimo senatis taikoma tik dėl tų reikalavimų, kuriems ieškimo senatį taikyti yra prašoma ir kurie nukreipti prieš prašančios senatį ginčo šalies interesus.
  - 13.3. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai pažeidė proceso teisės normas dėl įrodymų vertinimo (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 177, 185 straipsnius), netinkamai vertino byloje esančius įrodymus, nukrypo nuo teismų praktikos, suformuotos bylose dėl tėvystės nuginklėjimo, neįvertino aplinkybės, kad tėvystę prašo nuglūdyti pilnametis asmuo, kuriam jau nėra svarbus nei finansinės paramos gavimas, nei socialinis ir biologinis ryšys. Ieškovė nurodė, kad ji yra pilnametė, veiksmiškai pasirengusi priimti socialiai reikšmingus savo gyvenimo sprendimus, žino visą tiesą apie savo ir šeimos šaknis, jos teisė pažinti savo biologinį tėvą nėra pažeista, todėl byloje nebuvo objektyvių aplinkybių, kodėl turėjo būti ginamas tik biologinės tėvystės institutas.
  - 13.4. Atsakovui teismo posėdyje išreikšus abejonų dėl biologinės tėvystės, teismas neįvertino, kad ginčo šalys nepageidavo, jog būtų atliktas DNR testas tėvytei nuglūdyti, todėl tai lėmė teismonešaliskumo principo pažeidimą ([CPK](#) 21, 66 straipsniai).
14. [CPK](#) 351 straipsnyje nustatyta tvarka atsiliepimas į kasacinį skundą nepateiktas.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teisės kreiptis į teismą teisminės gynybos įgyvendinimo

15. Teisė kreiptis į teismą teisminės gynybos – kiekvieno suinteresuoto asmens teisė ir vienas pagrindinių civilinio proceso teisės principų, įtvirtintų Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 4 straipsnyje, [CPK](#) 5 straipsnio 1 dalyje, taip pat tarptautiniuose teisės aktuose (Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvų apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 6, 13 straipsniuose). Šią teisę suinteresuotas asmuo įgyvendina pareiškdamas ieškinį ir jame suformuluodamas materialiojo teisinio pobūdžio reikalavimą – ieškimo dalyką ([CPK](#) 135 straipsnio 1 dalies 4 punktą), t. y. išdėstydamas aiškų ir konkretų prašymą, kaip turėtų būti apgintos, besikreipiančio suinteresuoto asmens supratimu ir požiūriu, jo pažeistos teisės.
16. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje ne kartą yra konstatuotas iš konstitucinio teisinės valstybės principo bei kitų Konstitucijos nuostatų (be kita ko, Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalies, kurioje nustatyta, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą) kylantis imperatyvas, kad asmuo, manantis, jog jo teisės ar laisvės yra pažeidžiamos, turi absoliučią teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą – arbitrą, kuris išspręstų ginčą.
17. Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – ir EŽTT) jurisprudencijoje, aiškinant nagrinėjama atveju aktualią Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, nurodyta, kad vienas iš teisės į teisingą bylos nagrinėjimą aspektų – kiekvieno asmens galimybė kreiptis į teismą dėl civilinio pobūdžio teisių ir pareigų klausimo išnagrinėjimo (pvz., 2000 m. birželio 29 d. sprendimas byloje *Garcia Manibardo prieš Ispaniją*, par. 36, 39; 2001 m. liepos 31 d. sprendimas byloje *Mortier prieš Pranciją*, par. 33), tačiau pagal EŽTT jurisprudenciją teisė į teismą pat nėra absoliuti – galimi tam tikri šios teisės apribojimai, kurie turi atitikti teisėtą tikslą ir turi egzistuoti pagrįstas proporcingumo ryšys tarp

taikomų priemonių ir siekiamo tikslo (2015 m. gegužės 21 d. sprendimas byloje *Zavodnik prieš Sloveniją*; 2017 m. vasario 16 d. sprendimas byloje *Karakutsya prieš Ukrainą*).

18. **CPK 5**

straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teisiją, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. Pasakijdamas dėl teisės į teisimą gynybą įgyvendinimo procesinių aspektų, kasacinis teismas yra nurodęs, kad **CPK 5** straipsnio 1 dalyje įtvirtintas teisminės gynybos priemonių principas tiesiogiai susijęs su **CPK 13** straipsnyje įtvirtintu dispozityvumo principu, kuris reiškia, kad asmuo, manantis, jog jo teisės pažeistos, tik pats sprendžia, ar ginti pažeistą teisę ir kokią pažeistų teisių gynimo būdą pasirinkti (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 3 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-474/2009; 2009 m. gruodžio 15 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-470/2009). Vis dėlto **CK 1.137** straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens teisė savo nuožiūra laisvai naudotis civilinėmis teisėmis, tarp jų ir teise į gynybą, nėra absoliuti. **CK 1.138** straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad civilinės teisės įstatymų nustatyta tvarka ginamos, neviršydamos savo kompetencijos, šiam straipsnyje nurodytais ir kitais įstatymų nustatytais būdais. Toks teismas reglamentavimas suponuoja bylą nagrinėjantį teismo pareigą įvertinti, ar ieškovo pasirinktas teisių gynimo būdas atitinka įstatyme įtvirtintą reglamentavimą, be kita ko, ar toks būdas gali būti taikomas konkrečioms teisių pažeidimo atvejui, ar egzistuoja alternatyvūs teisių gynimo būdai, ar įstatyme neįtvirtinta konkrečių teisių gynimo būdų taikymo.

19. Civilinių teisių gynimo būdai – tai materialiojo teisinio pobūdžio reikalavimai, reškiami asmenims, kurie teisės pažeistos arba kuriam gresia jų pažeidimo pavojus, ir skirti pažeistoms civilinėms teisėms apginti arba civilinių teisių pažeidimui išvengti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-425/2012).
20. Kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad ieškovas turi teisę į pareigą pasirinkti bei tiksliai suformuluoti ieškinio dalyką, t. y. suformuluoti jį taip, kad būtų aišku, kokio materialinio teisinio rezultato siekiama iškeliant bylą, nes būtent tinkamas ieškinio dalyko (ir pagrindo) suformulavimas užtikrina tinkamą teisės kreiptis į teisiją įgyvendinimą, leidžia apibrėžti bylos teismo nagrinėjimo ribas ir sudaro pagrindą įstatymu nustatytam ir ieškovo pasirinktu būdu apginti pažeistas teises (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-203-684/2021, 24 punktas). Nurodant ieškinio dalyką kiekvienam ieškinyje turėtų būti aiškiai nurodyta asmens teisė arba įstatymų saugomas interesas, kuriuos, į teisimą besikreipiančio asmens nuomone, reikėtų ginti. Be to, ieškinyje būtina nurodyti asmens pageidaujimą ir teismo prašomą pritaikyti pažeistos teisės gynimo būdą (**CK 1.138** straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-95-403/2021, 20 punktas).
21. Įgyvendinus teisę į teisimą gynyba turi būti pasiekiamas materialusis teisinis efektas, t. y. modifikavimas (sukuriamas, panaikinamas, pakeičiamas) suinteresuoto asmens subjektinės teisės ar pareigos. Kasacinis teismas laikosi nuoseklios pozicijos, kad materialinių teisių padarinių nesukeliantis reikalavimas negali būti savarakiškas bylos nagrinėjimo dalykas, nes jo nagrinėjimas ir patenkinimas nėra teisės į teisimą gynybą įgyvendinimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-485/2008; 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-241/2013; 2019 m. rugpjūčio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-259-969/2019, 41 punktas). Taigi, kreipimasis į teisiją nėra savitikslių, tokių kreipimusi yra siekiama apginti galimai pažeistas teises. Dėl to tais atvejais, kai asmuo kreipiasi į teisiją su reikalavimu, kurio patenkinimas nesukelia materialinių teisių padarinių, teismas priklauso nurodinti, ar situacijos turi būti įstatymų terminu ieškinio trūkumas pašalinai, įpareigodamas asmenį suformuluoti ieškinio dalyką, arba atsakyti į priimtą tokį reikalavimą kaip nenagrinėtiną teisme (**CPK 137** straipsnio 2 dalies 1 punktą), arba nutraukti civilinę bylą tuo pačiu pagrindu, jeigu ji jau iškelta (**CPK 293** straipsnio 1 dalies 1 punktą). Tokie teismo veiksmai negali būti vertinami kaip suinteresuoto asmens teisės į teisimą gynybą pažeidimas, nes, jo reikalavimų teismui priėmus ir išnagrinėjus, teisė į teisimą gynybą nebūtų įgyvendinta (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-453/2013).
22. Ieškovo šioje byloje prašė teismo nustatyti, kad atsakovas nėra ieškovės tėvas, ir pripažinti negaliojančiais Vilniaus miesto civilinės metrikacijos skyriaus ginimo įrašo Nr. 2896 grafėje „Duomenys apie tėvą“ įrašytus duomenis.
23. Pagal Lietuvos Respublikos civilinės būklės aktų registravimo įstatymo 6 straipsnio 2 dalį sudaryti civilinės būklės aktų įrašai gali būti taisomi, keičiami, papildomi, atkuriami ar anuluojami šio įstatymo VIII skyriuje nustatytais pagrindais. Civilinės būklės aktų registravimo įstatymo 13 straipsnyje nurodyta, kad civilinės metrikacijos įstaiga tvėstytis (motinystės) nugincijimą registruoja savo iniciatyva (lot. *ex officio*), remdamasis teismo sprendimu. Nurodyto įstatymo 25 straipsnyje, įtvirtinamiame civilinės būklės aktų įrašų keitimą, taisymą, papildymą, atkūrimą ir anulavimą tvarką ir pagrindus, nurodyta, kad civilinės būklės aktų įrašus keičia, taiso, papildoma, atkuria ar anuluoja civilinės metrikacijos įstaiga asmenis, kurio civilinės būklės aktas įregistruotas, prašymu, suinteresuoto asmens prašymu arba savo iniciatyva (*ex officio*). Civilinės būklės aktų registravimo taisyklėse nustatyta tvarka (1 dalis); civilinės būklės aktų įrašai taisomi, kai: 1) civilinės būklės akto įrašė yra rašytos klaidų ar apsimetė; 2) buvo klaidų dokumente, kuriuo remiantis buvo įregistruotas civilinės būklės akto, ir klaidingai duomenys tame dokumente yra įrašyti (3 dalis); civilinės būklės akto įrašas anuluojamas, kai įstebėja teismo sprendimas dėl civilinės būklės akto įrašo neteisingumo ar dėl teismo sprendimo, kuriuo remiantis įregistruotas civilinės būklės akto, panaikinimo (4 dalies 3 punktas). Pažymėtina, kad civilinės metrikacijos įstaigos atsakymas pakeisti, papildyti, ištaisyti, atkurti ar anuliuoti civilinės būklės akto įrašą gali būti skundžiamas **CPK** nustatyta tvarka (Civilinės būklės aktų registravimo įstatymo 25 straipsnio 6 dalis).
24. Remiantis pirmiau aptartų teisės normų analize, darytina išvada, kad pakeičiami ir registruojami tik neteisingi ar netikslūs civilinės būklės akto įrašai esantys duomenys.
25. Nagrinėjamoje byloje pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinio netenkinė. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas priimtas ištyrus ir įvertinus byloje esančius rašytinius įrodymus, ieškovė neįrodinėjo aplinkybės, jog atsakovas nėra jos biologinis tėvas, taip pat neįrodinėjo aplinkybės, jog atsakovas negali būti jos biologinis tėvas, o pagal **CK 3.150 straipsnio 1** dalį nugincyti tvėstę leidžiama tik rodžius, kad asmuo negali būti vaiko tėvas. Priešingai, nagrinėjami atveju ieškovė pripažino, kad atsakovas yra jos biologinis tėvas. Atsakovas bylos nagrinėjimo metu pat pat negincio ieškinyje nurodytų aplinkybių, palaikė ieškimo reikalavimus, neprasė skirti DNR ekspertizę tėvytei nugincyti. Tokių reikalavimų nereikė ir pati ieškovė. Dėl to apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo padaryta išvada, kad ieškovės argumentai dėl biologinės tėvystės neaktualumo ir susidūrusių socialinės tėvystės santykių su F. D. B. nėra pagrindas nugincyti atsakovo biologinę tėvystę, nes šie duomenys yra teisingi.
26. Pagal bendrą taisyklę, kai asmuo kreipiasi į teisiją su ieškiniu ginamas jam pačiam priklausančią teisę arba interesą, tai jis privalo nurodyti, kokia jo teisė pažeista ir koks saugomas interesas turėtų būti ginamas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-370-248/2019 48 punktą).
27. Kadangi bylos išsprendimo stadijoje nėra tikrinama, ar asmuo turi teisę į teisimą gynybą (teisę į ieškinį) materialiąja prasme, tai materialinį teisių suinteresuotumą bei savo pažeistą teisę ieškovė turėjo teisę į pareigą pagal **CPK 12**, 177 straipsnių reikalavimus įrodyti šios civilinės bylos nagrinėjimo iš esmės teisme metu. Asmuo, kuris kreipiasi į teisiją siekdamas civilinių teisių gynimo, *inter alia* (be kita ko), turi nurodyti, kokių materialinių teisių padarinių jis siekia, t. y. suformuluoti ieškinio dalyką (**CPK 135 straipsnio 1** dalies 4 punktą), t. y. formuluoti ieškinio dalyką kiekvienam ieškinyje turėtų būti aiškiai nurodyta asmens teisė arba įstatymų saugomas interesas, kuriuos, į teisimą besikreipiančio asmens nuomone, reikėtų ginti. Be to, ieškinyje būtina nurodyti asmens pageidaujimą ir teismo prašomą pritaikyti pažeistos teisės gynimo būdą (**CK 1.138** straipsnis).
28. Remiantis Lietuvos teismų informacinės sistemos „Lietek“ duomenimis, šioje byloje teisė, be kita ko, nustatyta, kad ieškovė nagrinėjami atveju pripažino, jog atsakovas yra jos biologinis tėvas, atsakovas teismo posėdžio pirmosios instancijos teismo metu tvėstę faktą neginciojo, skirti DNR ekspertizę bylos šalys nematė būtinumo, tačiau nagrinėjami atveju bylos teismai nespėdė dėl ieškovės teisės reikšti ieškinį prielaidų, nenagrinėjo, kokius teisinius padarinius ieškovė sukėlė teismo sprendimas pripažinti negaliojančiais Vilniaus miesto civilinės metrikacijos skyriaus ginimo įrašo Nr. 2896 grafėje „Duomenys apie tėvą“ įrašytus duomenis. Negana to, byloje teismai neteigė aplinkybių, susijusių tuo, kokius nepatogumus ar realias teises pasekmes dėl įrašo nepanaikinimo ieškovė patys siekdama įteisi socialinę tėvystę Italijoje (byloje nebuvo aiškinti, ar ir kokius konkrečius veiksmus atlikti ieškovė), ar buvo pažeistos jos teisės dėl to, kad atsakovas Vilniaus miesto civilinės metrikacijos skyriaus ginimo įrašė įrašytas kaip jos tėvas. Teismai nevertino, ar ieškovė, reikšdama ieškinį šioje byloje, turėjo konkretų materialinį teisių suinteresuotumą ir ar pateikė argumentų, kaip ginčijama civilinės būklės akto įrašo nepanaikinimas paveiktų jos interesus ir pažeidė jos teises.

Dėl tėvystės nugincijimo teisių padarinių

29. **CK 3.149** straipsnio, reglamentuojančio tėvystės (motinystės) nugincijimo sąlygas, 1 dalyje nustatyta, kad duomenis ginimo įrašė apie vaiko motiną ar tėvą leidžiama nugincyti tik teismo tvarka. **CK 3.150** straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad nugincyti tvėstę, kai vaikas gimė susituokusiems tėvams, galima tik rodžius, kad asmuo negali būti vaiko tėvas.
30. Pirmiau nurodytos teisės normos patvirtina, kad teismas turi prerogatyvą spręsti tėvystės (motinystės) nugincijimo klausimus, o tėvystės (motinystės) nugincijimo pagrindas – teismo įsitikinimas, kad asmuo, kurio tėvystė ginčijama, nėra vaiko biologinis tėvas.
31. Bylose dėl tėvystės nugincijimo būtina vadovautis tiek tarptautinėje, tiek nacionalinėje teisėje įtvirtintu prioritetingu vaiko teisių apsaugos ir gynimo principu, pagal kurį, imantis bet kokių veiksmų, susijusių su vaiku, jo teisėmis ir interesais, svarbiausia yra tai, kad kiekvienas atliekamas veiksmas ar priimamas sprendimas atitiktų vaiko interesus (Jungtinųjų Tautų vaiko teisių konvencijos 3 straipsnio 1 dalis, **CK 3.3 straipsnis**). Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 4 straipsnio 1 punktą).
32. Kasacinis teismas, pasisakijdamas dėl tėvystės nugincijimo, yra išaiškinęs, kad tėvystės nugincijimas galimas tik esant svariame pagrindui, įvertinus jo galimą poveikį vaiko interesams (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-362-969/2018 7 punktą; 2018 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-475-969/2018 7 punktą). Taip pat tėvystės nugincijimo instituto paskirtis nėra tik tiesos dėl biologinės kilmės konstatavimas, todėl, sprendžiant dėl tėvystės nugincijimo, taip pat turi būti siekiama užtikrinti, kad vaikas neklūtų be tėvo (**CK 3.146** straipsnio 2 dalis). Dėl to ginčijant tėvystę kartu turėtų būti keliamas reikalavimas nustatyti kiti asmens tėvystę, nes tėvystės nugincijimo instituto pagrindinis tikslas yra tikrojo biologinio tėvo nustatymas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-84-378/2021, 25 punktas; 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-168-781/2022, 31 punktas).
33. EŽTT praktikoje nuosekliai laikomasi vertinimo, kad bylos dėl tėvystės nustatymo (nugincijimo) yra neatsiejamos susijusios su Konvencijos 8 straipsnyje užtikrinama asmens teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, kuri apima svarbius aspektus (žr., pvz., 2018 m. birželio 7 d. sprendimą byloje *Novotn prieš Čekijos Respubliką*, peticijos Nr. 16314/13; 2018 m. balandžio 5 d. sprendimą byloje *Doktorov prieš Bulgariją*, peticijos Nr. 15074/08; 2017 m. kovo 7 d. sprendimą byloje *R. L. ir kiti prieš Daniją*, peticijos Nr. 52629/11; 2014 m. vasario 18 d. sprendimą byloje *A. L. prieš Lenkiją*, peticijos Nr. 28609/08, ir kt.). Teisė į privataus gyvenimo gerbimą, be kita ko, apima asmens teisę nustatyti santykius su kitais žmonėmis. EŽTT taip pat yra konstatavęs, kad ši teisė apima ir reikalavimą gerbti asmens sprendimą tapti ar netapti tėvu (žr. 2007 m. balandžio 10 d. sprendimą byloje *Evans prieš Jungtinę Karalystę*, peticijos Nr. 6339/05).
34. Ginčuose dėl vaiko kilmės Konvencijos 8 straipsnio aspektu susiduria keli svarbūs interesai – vaiko, tėvystės nugincijimo siekiančio asmens, spėjamo vaiko tėvo, vaiko motinos, tarp kurių būtina nustatyti teisingą pusiausvyrą. Šio pobūdžio byloje EŽTT taiko tokią tėvystės nugincijimo siekiančio asmens teisės į privataus gyvenimo gerbimą ribojimo pagrįstą vertinimo schemą: teisės į privataus gyvenimo gerbimą suvaržymas turi būti atliktas „pagal įstatymą“, jis turi turėti teisėtą tikslą (pvz., užtikrinti teisių tikrumą (apibrėžtumą), šeiminių santykių saugumą ar pan.), ribojimas taip pat turi būti „būtinai demokratiniame visuomenėje“ – reikia pateikti svarbius ir pakankamus priežastis (motyvus) suvaržymui pagrįsti (žr., pvz., EŽTT 2014 m. vasario 18 d. sprendimo byloje *A. L. prieš Lenkiją*, peticijos Nr. 28609/08) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. **3K-3-111-1075/2021** 18–19 punktus).
35. Nagrinėjamoje byloje ieškovė, jau būdama pilnametė, prašė teismo nustatyti, kad atsakovas nėra jos tėvas, ir pripažinti negaliojančiais Vilniaus miesto civilinės metrikacijos skyriaus ginimo įrašo Nr. 2896 grafėje „Duomenys apie tėvą“ įrašytus duomenis. Ieškovės teigimu, nors atsakovas yra ieškovės biologinis tėvas, tačiau su atsakovu ji nuo 2011 m. nepalaiko jokių ryšių, nebendruoja, nematė jo daugiau kaip dešimt metų, atsakovas neteikė ieškovei išlaikymo, nesirūpinė jo poreikiais, būtinai, nesveikino su gimtadieniais, nedalyvavo ieškovės gyvenime ir įgyvendino tėvo teisių ir pareigų. Ieškovė nuo 2008 m. kartu su motina gyvena Italijos Respublikoje. Ieškovės motina (*duomenys neskelbtini*) Italijoje sudarė santuoką su kitu asmeniu (F. D. B.), jų santuoka buvo įtraukta į apskaitą (*duomenys neskelbtini*). Tą pačią dieną su atsakovo sutikimu ieškovės pavardė buvo pakeista į motinos pavardę. Ieškovė sieja šeiminius ryšius su motina bei jos suutuokiniu ir jo šeima. Ieškovė Italijoje lanko mokyklą, puikiai kalba italų kalba, ten yra susiformavę ieškovės socialiniai ryšiai. Dėl to, kad ieškovė su Lietuva ir atsakovu nepalaiko jokių ryšių, atsakovas 2017 m. balandžio 24 d. sutikio, kad ieškovės pavardė būtų pakeista į motinos suutuokinio pavardę. Ieškovės socialinės tėvystės santykiai susiklostė būtent su motinos suutuokiniu, šį ieškovė laiko savo tėvu, nes jis ieškovę auginio nuo 6 metų, aktyviai ir visapusiškai įgyvendino tėvo vaidmenį ilgą laikotarpį. Ieškovė teigia, kad ji yra pilnametė, veiksni, pasirengusi priimti socialiai reikšmingus savo gyvenimo sprendimus, žino visą tiesą apie save ir šeimos šaknis, jos teisė žinoti savo biologinį tėvą nėra pažeista, tėvystės nugincijimo instituto paskirtis yra ne tik vadinamosios biologinės tiesos konstatavimas, todėl yra pagrindas nugincyti tėvystę ir nustatyti, kad atsakovas nėra ieškovės tėvas.
36. Bylą nagrinėję teismai nusprendė, kad bylos nagrinėjimo metu nebuvo ginčijama atsakovo biologinė tėvystė ieškovei, atsakovas palaikė ieškimo reikalavimus, neprasė skirti DNR ekspertizę tėvytei nugincyti, ieškovė neįrodinėjo aplinkybės, jog atsakovas nėra jos biologinis tėvas, todėl ieškimo reikalavimus atmėtė.
37. Ieškovė kasaciniame skunde teigia, kad ji nori nugincyti biologinę tėvystę tuo tikslu, kad jos motinos suutuokinis Italijoje siekia pripažinti tėvystę ieškovei, įgyti visas socialines ir teises tėvo teisės ir pareigas.
38. EŽTT 2016 m. sausio 14 d. priėmė sprendimą byloje *Mandel prieš Pranciją*, peticijos Nr. 30955/12, susijusioje su tėvystės pripažinimo panaikinimu biologinio vaiko tėvo prašymu be vaiko sutikimo, kai byloje preziumuojamas biologinis tėvas siekė ir jam pavyko pripažinti savo tėvystę vaikui, kuris jau turėjo socialinį ir teisinį tėvą ir šis buvo pripažintas tėvystė, o vaikas prašė nekeisti susidūrusių tėvų ryšių, tačiau biologinis vaiko tėvas kreipėsi į nacionalinius teismus su prašymu panaikinti socialinio tėvo tėvystės pripažinimą ir teismai tenkino šį prašymą. EŽTT nurodė, kad nacionaliniai teismai, panaikindami teisinį tėvą ir vaiko santykį tarp pareiškėjo ir vaiko, pakeitė teisiniu požiūriu svarbų elementą šeimos struktūroje kitu teisiniu tėvu ir vaiko ryšiu ir tai sudarė vaiko teisės į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą apribojimą. Pažymėtina, kad apribojimas atliko nacionalinių teisių aktų nuostatas ir turėjo teisėtą tikslą – apsaugoti kitų asmenų (biologinio tėvo) teises. Analizuojamas, ar ribojimas buvo „būtinai demokratiniame visuomenėje“, EŽTT priminė svarbų principą, kad sprendžiant vaiko teisių statuso klausimus valstybės vertinimo laisvės ribos turėtų būti platesnės nei, pavyzdžiui, sprendžiant bendravimo su vaiku, informacijos teikimo apie jį klausimus, taip pat akcentavo svarbiausią geriausio vaiko intereso principą. EŽTT laikėsi pozicijos, kad nacionaliniai teismai tinkamai įvertino geriausio vaiko interesą ir nustatė, kad nors vaikas ir laikė pareiškėjo tėvu, jo pirmutinis interesas buvo žinoti tiesą apie savo kilmę; nacionaliniai teismai tik laikė, kad geriausi vaiko interesai nebūtinai yra tokie, kokius juos suvokia vaikas (vaiko ir tėvo teisinio ryšio išlaikymas, emocinio stabilumo užtikrinimas), bet ir tikrosios tėvystės išaiškinimas. EŽTT nematė, kad nacionaliniai teismų sprendimai prilygo neteisiam pirmenybės biologinio tėvo interesams prieš vaiko interesus suuteiktinui vaiko ir biologinio tėvo interesai iš dalies sutapo. Be to, nacionaliniai teismai, pripažindami tėvystės pareigas motinai ir suteikdami vaikui motinos pavardę, neužkirto kelių vaikui toliau būti pareiškėjo šeimos dalimi, kaip jis ir pageidavo. Pažeidimo nebuvo nustatyta.
39. Biologinės tiesos, biologinės vaiko kilmės reikšmingumo aspektas taip pat atspindi surogatines motinystės bylose. Pavyzdžiui, 2021 m. gegužės 18 d. sprendime *Vald's Fjöhnsdóttir prieš Islandiją*, peticijos Nr. 71552/17, nenustatyta Konvencijos 8 straipsnio pažeidimo, kai nebuvo teisėkai pripažintas pareiškėjo (tos pačios lyties asmenų) tėvystės ryšys (pareiškėjai neregistruoti kaip vaiko tėvai) su jų vaiku, pagimdytu užsienyje surogatinės motinos, tačiau buvo išsaugotas šeimos ryšys pareiškėjams suteikus vaikai globos teises. EŽTT atkreipė dėmesį į tai, kad Islandijos teisė nebuvo įtvirtinta aiškios teisinės nuostatos, kuri tvirtintų bendrą taisyklę, kaip nustatyti, kas laikoma vaiko motina. Vis dėlto kasacinio teismo sprendime buvo išsamiai motyvuota, kodėl teismas laikė, kad pagal Islandijos teisę bendra taisyklė yra ta, kad vaika pagimdyti moterims laikomi jo motina. Vidaus teisės aiškinimas nebuvo nei savavališkas, nei atkavizdžiai nepagrįstas. Taigi „išėjimas“ į šeimos gyvenimą turėjo pakankamą teisinį pagrindą. Analizuojamas antrąjį ribojimo pagrįstumo vertinimo sąlyga. EŽTT pažymėjo, kad surogatinės motinystės draudimas buvo skirtas apsaugoti moterų, kurios gali būti išnaudojamos arba gali patirti spaudimą šiam kontekste, interesams, taip pat vaikų teisę žinoti savo biologinius tėvus. Todėl atsakymu pripažinti pareiškėjams tėvams buvo siekiama teisėto tikslo ginti kitų asmenų teises ir laisves.
40. Nagrinėjamoje byloje teismai nustatė, kad atsakovas iš esmės sutiko su ieškimo reikalavimu, nepateikė atsiliepimo į ieškinį, 2021 m. liepos 8 d. pateikė teismui el. laišką, kuriame nurodė, kad su ieškiniu sutinka.
41. Ginčo nebuvimo aspektas tėvystės teisių santykių kontekste taip pat gali būti reikšmingas ir teismų svarstytinas teisingos visų susikirtusių interesų pusiausvyros nustatymo požiūriu. Pvz., byla *Ostace prieš Rumuniją* (2014 m. vasario 25 d. sprendimas, peticijos Nr. 12547/07), susijusi su pareiškėjo neturėjimu galimybių atnaujinti procesą, kuriame anksčiau buvo nustatyta jo tėvystė vaikui, nepaisant dabar egzistuojančio mokslinio įrodymo, patvirtinančio, kad jis nėra vaiko tėvas (suaugęs vaikas sutiko atlikti naują medicininį tyrimą). Pareiškėjo prašymas atnaujinti procesą buvo atmestas, pripažinus, kad pateiktą medicininę išvadą nėra duomenimis, egzistavęs 1981 m. teismo sprendimo priėmimo metu, apie kurį šalys nežinojo. Šioje byloje EŽTT nustatė Konvencijos 8 straipsnio pažeidimą. Nors EŽTT sutiko, kad šis pareiškėjo negalėjimas nugincyti tėvystės gali būti panaikinamas teisėtu interesu užtikrinti viešąjį saugumą, šeimos santykių stabilumą ir apsaugoti vaiko interesus, tačiau laikėsi nuomonės, kad valdžios institucijos, pripažindamos nepilnatimi pareiškėjo prašymą iš naujo nagrinėti bylą dėl tėvystės, nors atrodė, kad visos proceso šalys pritarė tiesos dėl vaiko kilmės nustatymui (iš esmės visos šalys siekė to paties rezultato procese), nenustatė teisingos susidūrusių interesų pusiausvyros.

42. Ieškovė ieškinyje pabrėžė, kad ji ketina dabartinę pavardę pakeisti į motinos sučiuotinio pavardę Italijoje, todėl nagrinėjama atveju teisingos interesų pusiausvyros nustatymo (įskaitant ir poreikį įvertinti ginčo situaciją) kontekste liko neįvertinta, kaip dabartinis nacionalinių teismų sprendimas galėtų apsauginti ieškovės teises į privatus ir šeimos gyvenimo gerbiną įgyvendinimą Italijoje.
43. Dėl galimybės naudotis šeimos bendra pavarde EŽTT yra pasisakęs byloje *Henry Kismoun prieš Pranciją* (2013 m. gruodžio 5 d. sprendimas, peticijos Nr. 32265/10); pareiškėjas, turintis skirtingas pavardes dviejuose valstybėse, reikalavo palikti tik vieną (tikrosios jo šeimos, t. y. tėvo) pavardę. Šioje byloje EŽTT pakartojo bendrąjį principą, kad valstybės konvencijos dalyvės naudojasi plačiomis laisvės ribomis, reglamentuojamos asmens vardo keitimo klausimu. Vis dėlto EŽTT laikėsi pozicijos, kad valdžios institucijos nesugebėjo nustatyti pusiausvyros tarp susidūrusių svarbių interesų, t. y. pareiškėjų privatus intereso pakeisti savo pavardę ir visuomenės intereso reguliuoti vardo pasirinkimo klausimą. EŽTT nurodė, kad fizinį asmenų pavardžių ir vardų pasirinkimo ar keitimo klausimai patenka į Konvencijos 8 straipsnio taikymo sritį. Be to, EŽTT pažymėjo, kad skundžiamas rėjomas susijęs ne su valstybės „kšimosi“, bet pozityviųjų pareigų klausimu. EŽTT pabrėžė, kad pavardę, kaip pagrindinę asmens identifikavimo visuomenėje priemonę, sudaro esminių svarstymų, susijusių su teise į privatus ir šeimos gyvenimo gerbiną, dalį, ir atkreipė dėmesį į vienos pavardės turėjimo svarbą.
44. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai pripažino, kad ieškovė turi teisę netrukdomai plėtoti savo šeimos gyvenimą su savo „socialine“ šeima Italijoje, tačiau byloje liko neišspręsta ne tik F. D. B. pozicija dėl socialinės tėvystės pripažinimo, šis asmuo nebuvo įtrauktas į bylą tiek dėl savo nuomonės pareiškimo, tiek dėl jo informavimo apie kitose valstybėse pradėtą teismo procesą, kuris gali sukelti teisinius padarinius šiam asmeniui. Nors ieškovė pabrėžė, kad ji yra pilnametė, veiksmas, pasirengusį priimti socialiai reikšmingus savo gyvenimo sprendimus, žino visą tiesą apie savo ir šeimos šaknis, ketina dabartinę pavardę pakeisti į motinos sučiuotinio pavardę Italijoje, tačiau byloje liko netirtas klausimas dėl ieškovės galimybių, nepanaikinus atitinkamo įrašo Lietuvoje, naudotis vienoda šeimos pavarde Italijoje. Teismų nustatyta aplinkybė, kad ieškovė nebendrauja su biologiniu tėvu, yra nutrukę socialiniai ieškovės ir atsakovo ryšiai, nesudaro pagrindo panaikinti teisingus civilinės metrikacijos duomenis, tačiau teisėjų kolegija pažymi, kad klausimas dėl tokių duomenų panaikinimo gali būti svarstomas, ieškovei prožius, kokių teisių padarinių ji siekia reikšdami šį ieškinį ar kokios realios jos teisės buvo pažeistos.

Dėl senaties termino taikymo

45. Įstatymo leidėjas, atsižvelgdamas į būtinumą apsaugoti vaiko interesus ir užtikrinti jo statuso apibrėžtumą, nustatė trumpą ieškinio dėl tėvystės nugincijimo senatį. [CK 3.152 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad kreiptis į teismą dėl tėvystės (motinystės) nugincijimo nustatomas vienerių metų ieškinio senaties terminas. Šis terminas skaičiuojamas nuo tos dienos, kada asmuo, kuris kreipiasi į teismą, sužinojo apie ginčijamus duomenis, įrašytus vaiko gimimo įrašė, arba paaiškėjo aplinkybių, duodančių pagrindą teigti, kad duomenys neatitinka tikrovės. Vienerių metų ieškinio senaties terminas dėl tėvystės nugincijimo gali būti ataujintas, jei jis buvo praleistas dėl svarbių priežasčių ([CK 1.131 straipsnio](#) 2 dalis).
46. Kasacinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad ieškinio senaties termino pradžios momento konkrečiu atveju nustatymas yra fakto klausimas, kurio kasacinis teismas nenagrinėja ([CPK](#) 353 straipsnio 1 dalis), tačiau, remdamasis teismų nustatytomis aplinkybėmis, turinčiomis reikšmės ieškinio senaties termino pradžios nustatymui, teisės taikymo aspektu patikrina, ar bylą nagrinėję teismai teisingai taikė ir aiškino ieškinio senatį reglamentuojančias teisės normas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-342-686/2016 35 punktą).
47. Pažymėtina, kad Konvencijos 8 straipsnis taip pat apima procesinių saugiklių užtikrinimą ir šis klausimas patenka į tyrimo dėl teisingos interesų pusiausvyros nustatymo apimtį. Nagrinėjama atveju svarbus keltinas klausimas yra tai, ar pirmosios ir apeliacinės teismai teisingai skaičiavo ieškinio senaties terminą, o tokio termino praleidimo atveju EŽTT nagrinėja, kaip teismai vertino jo praleidimo pagrįstumo klausimą (žr., pvz., *mutatis mutandis* (su būtinais atitinkamais) pakeitimais) 2021 m. spalio 19 d. sprendimą byloje *Lavanchy prieš Šveicariją*, peticijos Nr. 69997/17).
48. Nagrinėjama atveju apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo padaryta išvada, kad ieškovė praleido įstatymo nustatytą vienerių metų ieškinio senaties terminą reikalaujamas dėl tėvystės nugincijimo. Byloje nustatyta, kad ieškovė su ieškiniu dėl tėvystės nugincijimo į teismą kreipėsi 2021 m. birželio 4 d. Pirmosios instancijos teismas iš ieškinio turinio ir byloje pateiktų rašytinių įrodymų nusprendė, kad ieškinio senaties terminas akivaizdžiai praleistas, nes ieškovė visą laiką žinojo apie atsakovo biologinę tėvystę ir negincijė jos nuo pilnametystės per vienerių metų terminą ([CK 3.152 straipsnio](#) 1, 2 dalyse).
49. [CK](#) 2.5 straipsnis nurodyta, kad fizinio asmens galėjimas savo veiksmais įgyti civilines teises ir susikurti civilines pareigas (civilinis veiksnumas) atsiranda visiškai, kai asmuo sulaukia pilnametystės, t. y. kai jam sucina aštuoniolika metų.
50. Iš byloje pateiktų dokumentų nustatyta, kad ieškovė gimė (*duomenys neskeltini*), pilnametė ji tapo (*duomenys neskeltini*) ir nuo šios datos skaičiuotinas vienerių metų ieškinio senaties termino eigos pradžios momentas. Taigi ieškinį, vadovaujantis pirmiau nurodyta [CK 3.152 straipsnio](#) 1 dalimi, ieškovė turėjo teisę pareikšti iki (*duomenys neskeltini*), t. y. kol jai suėis 19 metų. Byloje nustatyta, kad ieškinyje buvo pareikštas 2021 m. birželio 4 d.
51. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į byloje nustatytas aplinkybes, atkreipia dėmesį į tai, kad nagrinėjamoje byloje teismai netinkamai skaičiavo ieškinio senaties terminą.

Dėl bylos procesinės baigties

52. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad byloje būtina aiškintis daug reikšmingų faktinių aplinkybių, dėl to buvo neatskleista bylos esmė. Faktinių aplinkybių nustatymas ir ištyrimas atliekamas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose. Kasacinis teismas sprendžia teisės klausimus ir yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių ([CPK](#) 353 straipsnio 1 dalis). Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai procesinių sprendimų išvadų nepagrindė, tinkamai nemotyavo priimtų sprendimų, t. y. jų nepagrindė faktiniais ir teisiniais argumentais ([CPK](#) 270, 331 straipsniai). Dėl ydingo proceso, bylos esmės neatskleidimo konstatuojami esminiai proceso teisės normų pažeidimai, kurie negali būti pašalinti apeliacinės instancijos teisme, todėl yra pagrindas panaikinti apeliacinės ir pirmosios instancijos teismų procesinius sprendimus ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui ([CPK](#) 360 straipsnis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

53. Kasaciniam teismui nusprendus, kad bylą perduotina pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui. Pažymėtina, kad pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 8 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme patirta 4,83 Eur tokio pobūdžio bylinėjimosi išlaidų.
54. Kadangi bylą perduotina pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, šalių turėtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti pirmosios instancijos teismui ([CPK](#) 93, 96 straipsniai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 360 ir 362 straipsniais,

n u t a r i a :

Panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. sausio 11 d. nutartį ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. spalio 11 d. sprendimą ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Vilniaus miesto apylinkės teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos
Ambrašaite-Balynienė

Gražina Davidonienė

Egidija Tamošiūnienė